

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI**

NGUYỄN THỊ HƯƠNG

**NGHIÊN CỨU CÁCH ỨNG PHÓ CỦA
NGƯỜI BỆNH NGHIỆN RƯỢU VỚI NHỮNG
KHÓ KHĂN TRONG CUỘC SỐNG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TÂM LÝ HỌC

Hà Nội - 2013

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI**

NGUYỄN THỊ HƯƠNG

**NGHIÊN CỨU CÁCH ỨNG PHÓ CỦA
NGƯỜI BỆNH NGHIỆN RƯỢU VỚI NHỮNG
KHÓ KHĂN TRONG CUỘC SỐNG**

Chuyên ngành: Tâm lý học chuyên ngành

Mã số: 62.31.80.05

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TÂM LÝ HỌC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. NGUYỄN SINH PHÚC

Hà Nội - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Những dữ liệu và kết quả trong luận án là trung thực và chưa ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận án

Nguyễn Thị Hương

CÁC CHỮ VIẾT TẮT SỬ DỤNG TRONG LUẬN ÁN

NBNR	Người bệnh nghiện rượu
KKTCS	Khó khăn trong cuộc sống
KKVSK	Khó khăn về sức khỏe
KKVKT	Khó khăn về kinh tế
QHGDXH	Quan hệ gia đình - xã hội
KKTCV	Khó khăn trong công việc
TCYTTG	Tổ chức Y tế thế giới

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ CÁCH ỨNG PHÓ CỦA NGƯỜI BỆNH NGHIỆN RƯỢU VỚI NHỮNG KHÓ KHĂN TRONG CUỘC SỐNG	8
1.1. TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VẤN ĐỀ	8
1.1.1. Những nghiên cứu ở nước ngoài.....	8
1.1.2. Những nghiên cứu ở trong nước	14
1.2. MỘT SỐ KHÁI NIỆM CƠ BẢN	17
1.2.1. Cách ứng phó	17
1.2.2. Khái niệm chung về nghiện rượu.....	23
1.2.3. Khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu	29
1.3. CÁCH ỨNG PHÓ CỦA NGƯỜI BỆNH NGHIỆN RƯỢU VỚI NHỮNG KHÓ KHĂN TRONG CUỘC SỐNG	35
1.3.1. Cách ứng phó của người bệnh nghiện rượu	35
1.3.2. Biểu hiện cách ứng phó của người bệnh nghiện rượu với những khó khăn trong cuộc sống	35
1.3.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến cách ứng phó của người bệnh nghiện rượu với những khó khăn trong cuộc sống	38
1.3.4. Một số can thiệp tâm lý nhằm nâng cao hiệu quả ứng phó của người bệnh nghiện rượu trước những khó khăn trong cuộc sống	44
CHƯƠNG 2. TỔ CHỨC VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	53
2.1. TỔ CHỨC NGHIÊN CỨU	53
2.1.1. Nghiên cứu lý luận	53
2.1.2. Nghiên cứu thực tiễn	53
2.2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	56
2.2.1. Phương pháp nghiên cứu tài liệu lý luận, văn bản	56
2.2.2. Các phương pháp nghiên cứu thực tiễn	57
2.2.3. Phương pháp xử lý số liệu.....	75

CHƯƠNG 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU THỰC TIỄN	77
3.1. THỰC TRẠNG CÁCH ỨNG PHÓ CỦA NGƯỜI BỆNH NGHIỆN RƯỢU VỚI NHỮNG KHÓ KHĂN TRONG CUỘC SỐNG.....	77
3.1.1. Thực trạng khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu	77
3.1.2. Thực trạng ứng phó của người bệnh nghiện rượu với những khó khăn trong cuộc sống.....	91
3.1.3. Thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến cách ứng phó của người bệnh nghiện rượu với những khó khăn trong cuộc sống	106
3.2. CÁCH ỨNG PHÓ CỦA NGƯỜI BỆNH NGHIỆN RƯỢU VỚI NHỮNG KHÓ KHĂN TRONG CUỘC SỐNG QUA NGHIÊN CỨU TRƯỜNG HỢP.....	120
TIÊU KẾT CHƯƠNG 3.....	144
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	146
1. KẾT LUẬN.....	146
2. KIẾN NGHỊ	147
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	150
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU	160
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1. Mức độ và tần suất khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu (N = 105)	78
Bảng 3.2. Mức độ khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu qua yếu tố lứa tuổi (N = 105).....	84
Bảng 3.3. Mức độ khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu qua yếu tố nghề nghiệp (N = 105)	86
Bảng 3.4. Mức độ khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu qua yếu tố học vấn (N = 105)	87
Bảng 3.5. Mức độ khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu qua yếu tố quan hệ hôn nhân (N = 105)	88
Bảng 3.6. Mức độ khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu qua yếu tố quan hệ gia đình (N = 105)	89
Bảng 3.7. Mức độ khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu qua yếu tố kinh tế (N = 105).....	90
Bảng 3.8. Mức độ khó khăn trong cuộc sống của người bệnh nghiện rượu qua yếu tố thời gian uống rượu (N = 105).....	91
Bảng 3.9. Mức độ và hiệu quả giải quyết cách ứng phó với những khó khăn về sức khỏe của người bệnh nghiện rượu (N=105)	92
Bảng 3.10. Mức độ và hiệu quả giải quyết cách ứng phó với những khó khăn về kinh tế của người bệnh nghiện rượu (N=105).....	93
Bảng 3.11. Mức độ và hiệu quả giải quyết cách ứng phó với những khó khăn trong quan hệ gia đình - xã hội của người bệnh nghiện rượu (N=105)	95
Bảng 3.12. Mức độ và hiệu quả giải quyết cách ứng phó với những khó khăn trong công việc của người bệnh nghiện rượu (N=105).....	96
Bảng 3.13. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn về sức khỏe của người bệnh nghiện rượu	98
Bảng 3.14. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn về kinh tế của người bệnh nghiện rượu.....	100

Bảng 3.15. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn trong quan hệ gia đình – xã hội của người bệnh nghiện rượu	102
Bảng 3.16. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn trong công việc của người bệnh nghiện rượu.....	104
Bảng 3.17. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn về sức khỏe của người bệnh nghiện rượu qua yếu tố lứa tuổi	108
Bảng 3.18. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn trong quan hệ gia đình - xã hội của NBNR qua yếu tố lứa tuổi.....	109
Bảng 3.19. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết với khó khăn về sức khỏe của NBNR qua yếu tố khu vực	110
Bảng 3.20. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết với những khó khăn trong công việc của NBNR qua yếu tố khu vực.....	111
Bảng 3.21. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn về sức khỏe của NBNR qua yếu tố kinh tế	112
Bảng 3.22. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn về sức khỏe của NBNR qua yếu tố quan hệ gia đình.....	114
Bảng 3.23. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn trong QHGDXXH của NBNR qua yếu tố quan hệ gia đình.....	115
Bảng 3.24. Mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn trong công việc của NBNR qua yếu tố quan hệ gia đình.....	117
Bảng 3.25. Sự khác biệt giữa khí chất với mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn về sức khỏe	118
Bảng 3.26. Sự khác biệt giữa khí chất với mức độ lựa chọn cách ứng phó và hiệu quả giải quyết những khó khăn về kinh tế	119

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1. Biểu hiện khó khăn về sức khỏe của người bệnh nghiện rượu ..	79
Biểu đồ 3.2. Biểu hiện khó khăn về kinh tế của người bệnh nghiện rượu.....	80
Biểu đồ 3.3. Biểu hiện khó khăn trong quan hệ gia đình - xã hội của người bệnh nghiện rượu.....	81
Biểu đồ 3.4. Biểu hiện khó khăn trong công việc của người bệnh nghiện rượu....	82

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Sử dụng rượu là một phong tục có từ rất lâu trong lịch sử loài người. Bản thân rượu nếu được sử dụng đúng mực thì hoàn toàn không có hại, thậm chí còn có lợi cho sức khỏe. Trong những năm gần đây, theo các nhà nghiên cứu, tình trạng lạm dụng rượu đã trở thành một trong những vấn nạn mang tính toàn cầu và có xu hướng ngày một phổ biến trong xã hội hiện đại. Theo ước tính của Tổ chức Y tế thế giới khoảng 1/3 dân số thế giới có sử dụng rượu [1], trong đó có khoảng 140 triệu người nghiện rượu. Ở Úc có trên 5% người lớn nghiện rượu; [14], [96]; Pháp 4%; Ấn Độ 3%; Mỹ có 13% số người lớn lạm dụng rượu hay lệ thuộc rượu ở một thời kỳ trong đời [19].

Ở Việt Nam nghiện rượu được thừa nhận là một vấn đề xã hội đáng quan tâm. Theo con số thống kê của chuyên ngành tâm thần, Việt Nam hiện có 4% dân số nghiện rượu, trong đó tỷ lệ người nghiện rượu ở vùng đô thị gần 5%, vùng núi gần 3% và các vùng nông thôn gần 1%. Kết quả nghiên cứu "Đánh giá tình hình lạm dụng rượu bia tại Việt Nam" của Viện Chiến lược và chính sách y tế - Bộ Y tế công bố mới đây cho thấy: Bình quân một người đàn ông Việt Nam uống 15,8 lít bia, 3,9 lít rượu một năm. So với quy định về lạm dụng rượu, bia của Tổ chức Y tế Thế giới thì người Việt Nam đang lạm dụng rượu 18%, bia là 5%. Cũng do việc lạm dụng bia rượu tràn lan như vậy, nên số người phải vào điều trị tại các bệnh viện tâm thần đang ngày càng tăng. Tác hại của rượu không chỉ khu trú ở chỗ tàn phá cơ thể và tinh thần người uống, nó còn gây biết bao hậu quả khác cho xã hội: tội ác, tai nạn giao thông, thiệt hại về tiền của và sức lao động, tổn thất về đạo đức và cả nòi giống mai sau... nghiện rượu còn là nguyên nhân làm hủy hoại sức khỏe của người bệnh, giảm khả năng lao động, làm gia tăng rối loạn trật tự xã hội, mất an toàn giao thông, tăng nguy cơ phạm tội, tiêu tốn tiền của cho việc điều trị các bệnh lý liên quan đến lạm dụng rượu [87]. Báo chí đã đăng tải không ít thông tin về những vụ giết người